

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

TOELICHTING; bij de beschikking tot aanwijzing van een beschermd stads gezicht in

Woudrichem

Gemeente: Woudrichem

Het beschermde stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tekening nr. 124) door een stippellijn omgrensde gebied.

Woudrichem behoort tot een van de oudste oeverstadjes in ons land. Dat de nederzetting op een respectabele ouderdom kan bogen, moge blijken uit het feit, dat de plaats onder de naam Unalrichem reeds in de negende eeuw voorkomt op de lijst van het Utrechtse bisdom.

Als nederzetting aan de Waal ontstaan en in haar situatie omstreeks 1300 begunstigd doordat de Maasbedding zich verlegde, zodat de plaats aan de samenloop van twee rivieren kwam te liggen, verkreeg Woudrichem in 1356 tolvrijheid en een eigen schepenbank. Tevens werd er een tol gevestigd en verkregen de inwoners in 1362 uitgebreide rechten op de visserij. In 1389 wordt Woudrichem voor het eerst als stad genoemd. Haar welvaart werd echter spoedig afgeremd door de concurrentie van het zich aan de overzijde van de rivier ontwikkelende Gorinchem, waarheen in 1420 de tol werd verplaatst. Sindsdien was Woudrichem nog voornamelijk van belang als vesting en als vissersplaats. In 1573 werd de stad tijdens de oorlogshandelingen platgebrand. In 1574 werd zij voorgoed Staats, hetgeen tot gevolg had, dat zij in 1584 op last van Willem van Oranje opnieuw werd versterkt naar de ontwerpen van de vestingbouwkundige Adriaan Anthonisz van Alkmaar, die in die jaren ook de verdedigingswerken van Breda, Willemstad, Klundert en Geertruidenberg ontwierp. In 1815 werd de gemeente - tevoren behorend tot Holland - aan de provincie Noord-Brabant toegevoegd.

Hoewel, zoals uit het voorgaande moge blijken, de geschiedenis niet zonder haar sporen achter te laten aan Woudrichem voorbij is gegaan, heeft het stadje zijn oorspronkelijke identiteit van markt- en vestingstadje aan de rivier behouden. Met zijn volledig bewaarde vestingwerken, stadspoort, middeleeuwse kerk en grotendeels historische woonhuizen, gebouwd langs het oude stramien van straten, mag het stadsbeeld als geheel een belangrijke historische authenticiteit worden toegeschreven. Vooral aan de Hoogstraat bevinden zich nog een aanzienlijk aantal panden, die de oude glorie van Woudrichem weerspiegelen. Enkelingen zijn voorzien van gevelstenen en dragen een eigen naam. Voorts bezit Woudrichem nog een aantal individueel belangrijke monumenten, met name dient hierbij de aandacht gevestigd te worden op het oude Raadhuis, de Water- of Gevangenpoort en het Arsenaal. Naast de vestingwerken vormen de uit de 15de eeuw daterende kerk en toren, die van verre reeds de aandacht op Woudrichem vestigen, een hoogtepunt in het stadsbeeld.

Een bescherming als bedoeld in artikel 20 van de Monumentenwet is derhalve alleszins gerechtvaardigd. Gelet op de plannen om Woudrichem ook een recreatieve functie te doen vervullen dient een bescherming eveneens zinvol te worden genoemd.

Niet alleen echter het stadje zelf wettigt een wettelijke bescherming; ook enkele delen buiten de plaats, aansluitend op de vestingwerken, dienen binnen de bescherming te worden betrokken, teneinde te voorkomen dat een ongewenste ontwikkeling direct buiten de vesting de karakteristiek van deze veste zal aantasten. Met name aan de westzijde is een

Behoort bij de beschikking van de ~~Ministers~~
Staatssecretarissen van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordening van 21 december 1972.
Afdeling: M.M.A./Mo. Nr.166.918

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
de secretaris van de Monumentenraad,

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

TOELICHTING; bij de beschikking tot aanwijzing van een beschermd stads gezicht in

Woudrichem

Gemeente: Woudrichem

strook grond binnen het beschermde gebied opgenomen, omdat Woudrichem zich aan deze zijde vanaf de rivier op ongemeen fraaie wijze presenteert. Voorts is het te rechtvaardigen, dat aan de zuidzijde de voormalige batterij van de Postweide, alsmede de inundatiesluis binnen de bescherming worden getrokken.

In het te maken bestemmingsplan met beschermende maatregelen, dat het gevolg zal zijn van de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht, zal derhalve tot uiting moeten komen, dat deze karakteristiek bewaard blijft. Doch niet alleen het vestingaspect, ook de karakteristiek van de bebouwing dient veilig te worden gesteld door het plan met de daarbij behorende voorschriften. Dit zou kunnen geschieden door de bebouwinggrenzen der percelen, de hoogte van de bebouwing, de kapvormen en de gevelindeling, alsmede de toe te passen materialen en kleuren zoveel mogelijk gelijk of gelijkwaardig te houden aan de huidige toestand. Voorts dient het plan, voor wat betreft de openbare ruimten, richtlijnen aan te geven ten aanzien van het bestratingmateriaal, alsmede de groenvoorziening, zodat ook voor deze beeldbepalende elementen garanties worden geschapen, dat het historische karakter van het totaalbeeld niet zal worden verstoord.

Het stedenbouwkundig plan moet evenwel niet tot doel hebben het stadsgezicht in zijn huidige vorm te bevriezen, doch moet beogen dat aan de hand van een in te stellen onderzoek, onder discipline van de hierboven aangegeven uitgangspunten, de karakteristiek zo goed mogelijk wordt recht gedaan.

Behoort bij de beschikking van de ~~Ministers~~
Staatssecretarissen van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
en van Volkshuisvesting en Ruimte-
lijke Ordening van 21 december 1972
Afdeling: M.M.A./Mo. Nr.: 166.918

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
de secretaris van de Monumentenraad,

